

DOI: 10.31866/2616-745x.8.2021.249056
УДК 327.5:316.48

**КОНФЛІКТ ПРОТИ КОНФЛІКТУ:
СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ
СВІТОВОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ**

Шевель Інна Петрівна

*Кандидат соціологічних наук, доцент,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6387-2506>,
e-mail: shevelinna@ukr.net,
Київський національний університет культури і мистецтв,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133*

Надіслано:
28.11.2021
Рецензовано:
04.12.2021
Прийнято:
15.12.2021

Для цитування:

Шевель, І.П. (2021). Конфлікт проти конфлікту: соціологічний аналіз світової проблематики. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, (8), 238–248. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.8.2021.249056>.

Стаття висвітлює ключову проблему конфліктів у глобалізаційному світі. Конфлікт розглядається як військовий та політичний засіб війн, «гібридних конфліктів», конфліктних сутичок, протистояння. Актуальність статті полягає у виявленні порівняльних методик вивчення конфліктів як вияв нового прояву світової спільноти задля протидії.

Мета дослідження полягає в аналізі конфліктів як форми масової конфліктної взаємодії глобалізаційного простору.

У статті автор застосовує методи аналітичного, історико-порівняльного аналізу, який показує динаміку розвитку проблематики з минулими подіям і дотепер, метод синтезу вивчає воєнно-політичні конфлікти.

На основі статистичних даних соціологічного дослідження з цієї проблематики можемо зробити висновки, що світові конфлікти, які переростають у війни, оперативно реалізовані нестандартними умовами для протидії конфліктів. Це може призвести до створення потенційної загрози мирному співіснуванню інших країн, які прикладають всі сили на допомогу регулювання наявний у світі конфліктів та глобальної безпеки.

Ключові слова: конфлікт; гібридний конфлікт; війна; протидія; конфліктна проблематика світу.

Вступ

Глобальна геополітика формує нові системи міжнародних відносин, створює нові загрози у сфері міжнародної безпеки, з кожним роком втягуються в конфліктні ситуації все більше і більше країн. За останні десятиліття ми можемо проаналізувати, що силові методи боротьби притаманні міжнародній політиці. Саме комплексне використання дипломатичних, соціально-політичних, економічних, культурних факторів для досягнення цілей у галузі політики (Golovaty, 2010).

Глобалізаційний вимір змінює бачення світового розвитку. Формують новий світовий порядок, на думку С. Хантінгтона, розбіжності, які відбуваються між цивілізаціями поглинаються, розгортаються вздовж ліній конфлікту між цивілізаціями (Huntington 1994).

Із погляду таких розбіжностей створюється класифікація збройних конфліктів: великі міждержавні конфлікти та великі внутрішні конфлікти, які за типом суб'єктності вони поділяються на :

- 1) внутрішньогоризонтальні – всередині між соціальними групами одного рівня;
- 2) внутрішньовертикальні – між суб'єктами різного рівня;
- 3) зовнішньогоризонтальні – воєнні конфлікти на різних рівнях;
- 4) зовнішньовертикальні – одночасно від одного рівня до іншого (Tolubko ed., 2004).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вивчення наявності у світі конфліктів завжди було і буде особливим напрямом наукових досліджень, аналізів, прогнозів. Сучасні вітчизняні фахівці-міжнародники розглядають цей напрям в галузі міжнародних відносин, зокрема, О. Волович, Є. Габер, М. Воротнюк, О. Коломієць, В. Побережний, І. Турянський, В. Ніколаєвський, В. Казаков, Г. Перепелиця; соціальні та політичні аспекти, збройні конфлікти та міжнародні конфлікти досліджували західні політологи, філософи, соціологи П. Сорокін, Е. Тоффлер, Ф. Фукуяма, Г. Кіссінджер, С. Гантінгтон тощо.

Формування цілей статті

Мета статті полягає у вивченні конфліктів світового масштабу, в аналізі нових соціальних змін, які призводять конфліктні ситуації, сутички в багатьох країнах і веде до протистояння конфлікту конфліктом.

У статті проаналізовано поняття «війна» та «конфлікт» з боку соціальних сутічок міжнародного масштабу.

Виклад основного матеріалу дослідження

У будь-якій точці земної кулі відбувається демонстрація військової сили, конфліктів, зіткнення та протистояння інтересів, де сильно напружує розв'язання цього питання про мир і міжнародні відносини.

За даними моніторингу Недержавного аналітичного центру «Українські студії стратегічних досліджень» було проаналізовано військові світові конфлікти, які переросли у війни і закінчуючи дипломатичним супротивом, зіткненням та протистоянням. Ці показники моніторингу представлені в суспільно-політичному журналі «Індекс війни – 2020», вони відповідають річному моніторинговому дослідженню, виявляють динаміку загострення різних конфліктів, їх протікання та прогнозування, вирішення, регулювання (Syrotiuk, 2021).

Ситуація у світі дуже напружена, усі проєкції використання воєнних та невоєнних сил, війн, воєнних конфліктів, тісно пов'язані з міжнародною політикою і є інструментом в міжнародній дипломатії.

Це вдало проаналізовано з 2019 р., коли США на світовій арені втратила позицію гегемона і відбулося велике протистояння великих країн. Почалися конфлікти регіональних лідерів за «тихі зони», провідні держави активують свій військовий бюджет, і на середньо розвинених територіях нарастають конфлікти різного рівня (Hrytsenko ed., 2001).

Щодо Білорусії, то коли європейська спільнота не визнала вибори 9 серпня 2020 року, а Росія вдало їх використала і почала впроваджувати свій план тиску на Україну. Ситуація з біженцями на Білорусько-польському кордоні показує картину нарощення впливу на Україну через Білорусь, в якій нині Росія є єдиними союзником. Цю ситуацію прокоментував пан Кофман, який вважає, що Росія не готується до вторгнення на Україну у найближчому часі, це такі дії, які хочуть Київ до чогось змусити. Але позиція НАТО повинна бути на поготові, як з боку політичної підтримки, так і військової, попри те, що альянс не захищатиме Україну, він зобов'язаний захищати всіх членів НАТО, але і тих, які знаходяться поряд з Україною.

Як зазначив кандидат політичних наук, директор недержавного аналітичного центру «Українські студії стратегічних досліджень» Юрій Олійник: «найважливіше в дослідженні моніторингу – це прогнозування, яке можна порівняти з попередніми даними і виявити справдилася чи ні, та чи інша конфліктна ситуація» (Syrotiuk, 2021).

У 2021 році відбулася щорічна Мюнхенська конференція з безпеки, на якій було визначено топ-10 військових конфліктів, які займають важливе місце в глобалізаційному світі, в міжнародній політиці.

Проаналізуємо картографію топ-10 збройних конфліктів у 2020 р. (див. таб. 1).

Таблиця 1

Як видно з таблиці, що ситуація в світі дуже поганою, спалах конфліктів скрізь, кількість жертв величезна, автор звертає увагу на найбільш вразливі конфлікти, за даними міжнародної кризової групи. Коротко розкриємо позицію конфліктних точок за рейтингом міжнародної кризової групи, де в першу позицію потрапив Афганістан:

– Афганістан – конфліктна напруга в північній зоні країни. Він залишається гарячою точкою напруги для США, Росії, Пакистану. У 2020 р. повстання талібів, виведення американських військ з країни, рівень конфлікту навіть не знизили дипломатичні процеси;

– Ємен – війна, конфлікт регіонального протистояння триває з 2015 р., де відбулося зіткнення між північною і південною частиною держави, в цій війні їх підтримує Росія, Іран, Саудівська Аравія. Конфлікт відбувається через транзитні шляхи із Китаю до Суецького каналу та Європи;

– Ефіопія – конфлікт почався в 2002 р., міжетнічна ворожнеча, громадянське повстання, сепаратистське озброєне повстання;

– Брукіно-Фасо – асиметричний конфлікт, хаос в державі, етнічне та релігійне напруження, громадське повстання, брак їжі, цей конфлікт не в змозі вирішити військовим втручанням;

– Лівія – конфлікт триває з 2011 р., вона стала епіцентром російського впливу в регіоні;

– Персидська затока – конфлікт між США, Ізраїлем та Іраном;

– США і КНДР – холодна війна між ними;

– Кашмір – теракт через пакистанського смертника;

– Венесуела – конфлікт триває з 2019 року, стає зоною зацікавленості світових сил, інтерес має Китай і Росія до цього конфлікту. У 2021 р. громадянське повстання на основі економічної кризи, падіння національної валюти та продуктів харчування.

У цьому рейтингу Україна посіла останнє місце з військовими діями на Донбасі. Попри семирічний військовий конфлікт Росія все ж змінила стратегію і тактику стосовно України, вона нарощує методи впливу (див. табл. 1) (Sygotiuk, 2021).

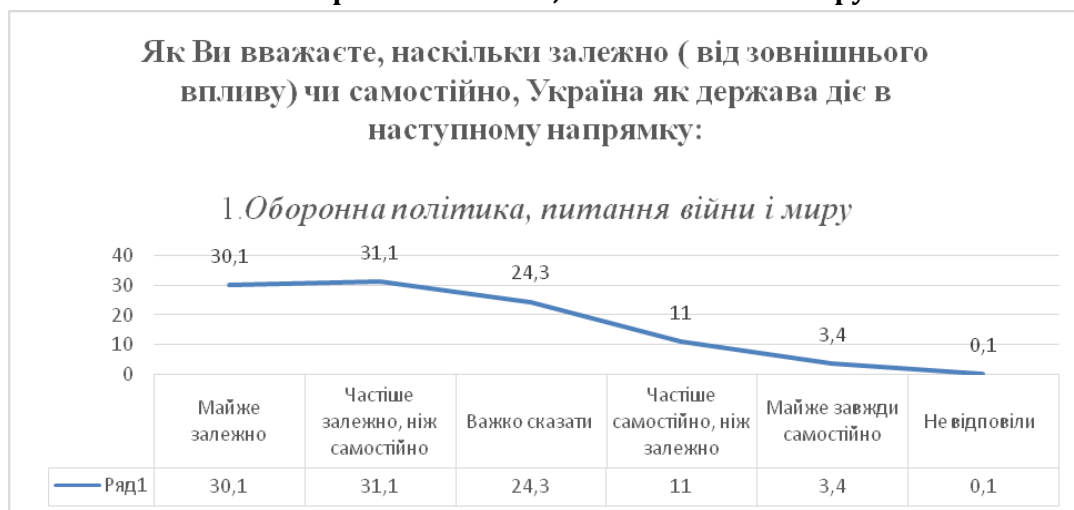
Конфлікти розпалюються кожного року і можуть призвести до серйозних наслідків.

Проводячи паралельні дані досліджень соціологічного моніторингу, який проводив інститут соціології НАН України в 2020 р., то конфліктна ситуація в світі перенавантажена сутичками, зіткненнями, суперечностями, протистояннями, конфліктами різного роду, тобто світ перейшов на етап поглинання самих себе. Це також дуже вдало підштовхнула ситуація пандемії в світі, яка призвела до економічних криз, до проблем з харчуванням, паливом, водою, медичним забезпеченням і, насамперед, спокоєм серед населенням світу.

Як ми бачимо з даних дослідження, де розкрито два напрямки дії держави: оборонна політика, питання війни і миру та зовнішня політика, міждержавні відносини. З даних аналізуємо, що серед опитаних 31,1 % вважають, що наша держава в більшій мірою залежна від позиції Європи, США та інших співдружних країн, а 3,4 % вважають, що вона приймає самостійні рішення і дії. Також ми можемо спостерігати ситуацію, що 24,3 % опитаних не знають конкретної відповіді на це питання, тому що не цікавляться ситуацією чи не повною мірою обізнані про дії країни (див. табл. 2) (Vorona, 2020).

Таблиця 2

Оборонна політика, питання війни і миру

Стосовно зовнішньої політики в державі, то серед опитаних 33,7 % вважають, що Україна майже самостійно діє в цьому напрямку в порівнянні з попередніми даними; про самостійність держави в цілому відповіли тільки 1,5 % опитаних, це значно менше ніж за попередні дані.

Як видно з таблиці 2, що признаки майже самостійні і частіше самостійно стоять близько один біля одного і це становить 32,5 %. Незначна відмінність в показниках говорить про те, що серед опитаних громадська думка залишається стабільною і ситуація в країні дійсно на такому рівні. Тобто в Україні за останні роки з'явилася висока внутрішня і зовнішня напруга. Врегулювання цих питань та проблем треба через міждержавні відносини, міжнародну політику, збереження миру і свобод громадян нашої держави (див. табл. 3) (Vorona, 2020).

Таблиця 3

Зовнішня політика, міждержавні відносини

Міжнародна площина відповідає нібито «аномалії», майже в кожному куточку світу є соціальна напруга, конфлікти. Г. Зіммель вважав, що конфлікт – це нормальне явище, і дуже важлива дія для інтеграції, покращення норм, зміцнення позиції в суспільному житті і на міжнародній арені (Shaygorodsky ed., 2007).

В Україні політична ситуація, за даними опитування соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України, не сприймається як позитивне населенням країни. Питання збереження миру є надзвичайно актуальним, і це хвилює, в першу чергу, мешканців нашої країни. Як вважають 61,6 % опитаних, ситуація нині дуже напружена і несе занепокоєння для всієї країни, а 18,6 % вважають, що ситуація є вибухонебезпечна. Політична ситуація напружується, заходи збереження миру набувають усе найбільшого значення, керівництву нашої держави потрібно приймати послідовне політичне рішення. Наростає чергова фаза загострення конфлікту на Сході, для політиків, дипломатів ця тема є найбільш суперечливою (див. табл. 4) (Vorona, 2020).

Таблиця 4

Політична ситуація в Україні

Кожний підхід до виду конфліктів має свої особливості та відіграє певну роль в житті країни. Ці особливості можуть призвести до деструктивної, руйнівної позиції у розгортанні конфліктів чи конструктивної позиції для регулювання та стабілізації політичної ситуації в країні (Shevchenko, 2005).

Висновки

Процес глобалізації модернізується в конфліктних стратегіях, використовуються різні інформаційні технології для розгортання конфліктних ситуацій, змінюються форми збройної боротьби, тому що всі воєнні конфлікти переходять в площину інформаційного простору.

Військова напруга та військове протистояння, у світі набирає обертів, такі прогнози ми бачимо в ЗМІ, в моніторингових дослідженнях, в політичній ситуації. У свою чергу, епідемія коронавірусу лише сприятиме загостренню конфліктних ситуацій у світі.

Reference

Holovaty, M. F. (2010). *Politychnyi menedzhment* [Political management]. 2nd ed. Kyiv: Personal.

Hrytsenko, A. ed. (2001). *SIPRI 2000: Shchorichnyk: Ozbroyennia, rozzbroyennia ta mizhnarodna bezpeka* [SIPRI 2000: Yearbook: Arms, Disarmament and International Security]. Translated from English. Kyiv: Zapovit.

Khantington, S. (1994). *Stolknovenie tcivilizatcii* [Clash of civilizations]. *Politicheskie issledovaniia* [Political Studies], no. 1, pp. 33–48.

Shaygorodsky, Yu. Zh. ed. (2007). *Politychnyi menedzhment* [Political management], no. 2.

Shevchenko, O. (2005). *Zbroini konflikty ta shliakhy yikh vrehuliuvannia* [Armed conflicts and ways to resolve them]. *Sotsialnapsykhologia* [Social Psychology], no. 2 (10), pp. 28–37.

Shulha, M. (2020). *Perezhyvannia osobystistiu stanu zakhyschenosti v suspilstvi (Zamis tpsliamovy)* [Individual experience of security in society (Instead of afterword)]. *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin* [Ukrainian society: monitoring of social change], no. 7 (21), pp. 418–441.

Syrotiuk, Yu. (2021). *Indeksviiny. Monitorynh voiennykh konfliktiv u sviti 2020 roku* [War Index. Monitoring of military conflicts in the world in 2020]. *Informatsiine vydannia neuriadovoho analitychnoho tsentru "Ukrainski studii stratehichnykh doslidzhen"* [Information publication of the non-governmental analytical center "Ukrainian Strategic Studies"]. Kyiv, 2021.

Tolubko, V. V. ed. (2004). *Informatsiina bezpeka derzhavy u konteksti protydii informatsiinym viinam* [Information security of the state in the context of counteracting information wars]. Kyiv.

Vorona, V. (2020). *Vid partiinoi ideolohii – do naukovoï metodolohii piznannia i realizatsii zakonomirnostei rozvytku suspilstva. (Peredmova)* [From party ideology to the scientific methodology of cognition and the implementation of the laws of society(Foreword)]. *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin* [Ukrainian society: monitoring of social change], no. 7 (21), pp. 13–35.

Vorona, V., Shulga, M. eds. (2020). *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin* [Ukrainian society: monitoring of social change], no. 7 (21), pp. 455–458.

CONFLICT AGAINST CONFLICT: SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF WORLD PROBLEMS

Inna Shevel

Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6387-2506>,

e-mail: shevelinna@ukr.net,

Kyiv National University of Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine

This article highlights the key issue of conflict in a globalizing world. Conflict is seen as a military and political means of wars, "hybrid conflicts", conflict clashes, confrontation.

The relevance of the article is to identify comparative methods of studying conflicts, as a manifestation of a new manifestation of the world community to counter.

The purpose of the study is to analyze conflicts as a form of mass conflict interaction in the globalization space. In the article, the author uses the methods of analytical, historical and comparative analysis, which shows the dynamics of the issue with past events and to the present, the method of synthesis studies military-political conflicts.

Based on the statistics of sociological research on this issue, we can conclude that world conflicts, which escalate into wars, are quickly implemented by non-standard conditions for counteracting conflicts. This could pose a potential threat to the peaceful coexistence of other countries, which are making every effort to help regulate the world's conflicts and global security.

Key words: conflict; hybrid conflict; war; counteraction; world conflict issues.

КОНФЛИКТ ПРОТИВ КОНФЛИКТА: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ МИРОВОЙ ПРОБЛЕМАТИКИ

Шевель Инна Петровна

*кандидат социологических наук, доцент,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6387-2506>,
e-mail: shevelinna@ukr.net,
Киевский национальный университет культуры и искусств,
Киев, Украина*

В статье освящается ключевая проблема конфликтов в глобализационном мире. Конфликт рассматривается как военное и политическое средство войн, «гибридных конфликтов», конфликтных столкновений, противостояния.

Актуальность статьи состоит в выявлении сравнительных методик изучения конфликтов как проявление нового проявления мирового сообщества для противодействия.

Цель исследования состоит в анализе конфликтов как формы массового конфликтного взаимодействия глобализационного пространства. В статье автор применяет методы аналитического, историко-сравнительного анализа, показывающего динамику развития проблематики по прошлым событиям и по сей день, метод синтеза изучает военно-политические конфликты.

На основе статистических данных социологического исследования по этой проблематике можно сделать выводы о том, что мировые конфликты, перерастающие в войны, оперативно реализованы нестандартными условиями для противодействия конфликтам. Это может привести к созданию потенциальной угрозы мирному сосуществованию других стран, которые прикладывают все силы для регулирования существующих в мире конфликтов и глобальной безопасности.

Ключевые слова: конфликт; гибридный конфликт; война; противодействие; конфликтная проблематика мира.